

СПЕЦИФІКА СТРУКТУРИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Анастасія Курова

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

Національний університет «Одеська юридична академія»

65009, Україна, м. Одеса, вул. Академічна, 2

nastusha-k@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-6595-492X>

<https://publons.com/wos-op/researcher/AAB-3476-2022/>

Scopus Author ID: 57222469846

Анотація

Мета. Стаття висвітлює результати емпіричного дослідження структури ціннісних орієнтацій особистості в умовах невизначеності, встановлення їхніх зв'язків з психологічним здоров'ям та стилями особистісної взаємодії. *Методи дослідження:* теоретичні (аналіз та узагальнення наукових досліджень); емпіричні (тестування з метою вивчення особливостей структури ціннісних орієнтацій особистості в умовах невизначеності). *Результати.* Встановлена двофакторна структура життєвих прагнень як форми життєвих цінностей молоді: екстрапсихічні та інтрапсихічні. Інтрапсихічні прагнення-цінності, які містять оцінку важливості прагнень до особистісного зростання та служіння суспільству, пов'язані з задоволенням основних психологічних потреб. Екстрапсихічні прагнення-цінності містять прагнення матеріального успіху, фізичної привабливості та популярності та є зовнішніми показниками благополуччя, які пов'язані безпосередньо з психологічними потребами зростання та розвитку. Екстрапсихічні прагнення-цінності оцінюються студентами як менш важливі порівняно з інтрапсихічними. Доведено, що цінність здоров'я та залученості мають приблизно однакові факторні ваги в обох групах. Це може свідчити про те, що для української молоді ці дві цінності мають сенс і як чинники особистісного розвитку, і як чинники видимого благополуччя. *Висновки.* Отримана інформація щодо зв'язку прагнень-цінностей з психологічним здоров'ям студентів дала можливість констатувати наявність закономірності, яка дозволяє пережити ситуацію невизначеності: чим сильніше людина орієнтована на інтрапсихічні прагнення-цінності порівняно з екстрапсихічними, тим кращі в неї показники психологічного здоров'я, та навпаки, чим вище вона оцінює важливість екстрапсихічних прагнень-цінностей порівняно з інтрапсихічними, тим гірші показники психологічного здоров'я та благополуччя. Це не означає, що молода людина не повинна прагнути матеріального успіху, фізичної привабливості або популярності в молодіжному середовищі, але домінування цінностей багатства, популярності та фізичної привабливості над загальнолюдськими є можливим індикатором психологічного нездоров'я особистості. Зв'язки між стилем спілкування університетських викладачів та домінуванням у студентів прагнень-цінностей наступні: чим більше студенти оцінюють своїх викладачів як таких, що підтримують та поважають їхню самостійність, залучені до їхніх цінностей, тим суттєвіша їх відносна орієнтація на інтрапсихічні прагнення-цінності. Перспективи подальших наукових розвідок полягають у додатковому дослідженні отриманого факту, що стосунки з університетськими викладачами пов'язані з прагненнями-цінностями, а стосунки з батьками – ні.

Ключові слова: цінності, прагнення, структура життєвих прагнень, ситуація невизначеності, психологічне здоров'я, студентська молодь.

Вступ

У сучасному світі людина все частіше стикається з ситуацією невизначеності, яка неоднозначно впливає на розвиток основних особистісних підструктур. Залежно від індивідуальних аперцептивних особливостей вона може виступати як стимулом для особистісного зростання, розвитку, розкриття просоціальних ресурсів особистості, так і стати джерелом застрягання в когнітивному дисонансі, неможливості прийняття рішення та виходу з ситуації.

У контексті нашого дослідження ми розглядаємо ситуацію невизначеності як таку, що унеможливорює або утруднює можливості суб'єкта щодо здійснення контролю. Змістовний репертуар ситуації невизначеності дуже різноманітний: це може бути новизна, складність, невизначеність у часі, суперечливість, непередбачуваність та поліваріативність можливих результатів. Ставлення особистості до ситуації невизначеності детермінується системою соціальних, індивідуально-психологічних, вікових, гендерних чинників, а також специфікою самої ситуації, що в цілому диференціює активність суб'єкта та його індивідуальний вибір стратегій подолання цієї невизначеності. Тобто, ситуація невизначеності фактично змушує людей формувати своє суб'єктивне бачення вирішення проблеми та розробляти відповідні стратегії поведінки. У такій парадигмі ситуація невизначеності виникає внаслідок недостатньо розвиненої перцептивної установки людини щодо подолання інформаційного бар'єру (браку знань про ситуацію чи відсутності соціальних компетенцій щодо дій у її межах).

Особливо гострого звучання набуває проблема пошуку основних особистісних конструктів або новоутворень, які дозволяють пережити ситуацію невизначеності з мінімальними витратами психологічного та фізичного здоров'я в сучасних українських реаліях. Агресія Росії проти України активізувала хвилю зростання національної самосвідомості та патріотизму, боротьби за український суверенітет та територіальну цілісність держави. Але водночас війна – це ситуація змінювана, не завжди однозначна. Тому погляд на цінності як головний ресурс особистості в умовах війни потребує інноваційного підходу до традиційних особистісних конструктів. Індивідуалізоване реагування особистості на ситуацію невизначеності, відображення її дійсного ставлення до об'єктів заради яких розгортається її соціальна активність, потребує чітко сформованої системи цінностей, ідеалів.

З огляду на все зазначене вище, **метою** дослідження стало висвітлення результатів емпіричного дослідження специфіки структури ціннісних орієнтацій особистості в умовах невизначеності та встановлення їхніх зв'язків з психологічним здоров'ям та стилями особистісної взаємодії. **Завдання** дослідження: 1) теоретично проаналізувати феноменологію ціннісної сфери особистості в умовах невизначеності; 2) обґрунтувати використаний методичний інструментарій та проаналізувати результати емпіричного дослідження.

Ситуація невизначеності як головна дефініція сучасної особистості може сприяти виконанню таких важливих соціально-особистісних функцій, як пошук сенсу та спроби вирішення проблем, які виникають в умовах неоднозначності, необхідність проявляти активність, шукати додаткові особистісно-когнітивні ресурси, розвивати здатність розпоряджатися власною свободою та відповідальністю, що суттєво посилює екзистенційний контекст невизначеності (Гусєв, 2007;). Саме екзистенційні, сенсоутворювальні аспекти невизначеності сприяють активізації доступних людині способів розпорядження власною свободою та особистою відповідальністю, що дозволяє розглядати проблему невизначеності як екзистенційну (Ямницький, 2009). Ціннісні орієнтації формуються в процесі соціальної взаємодії та реалізуються в ситуації невизначеності як унікальний результат всього психічного

розвитку особистості, який є стійким особистісним утворенням та водночас піддається внутрішнім коливанням та змінам (Kurova, Melnychuk & Shcherbakova, 2021). Вони накладають важливий відбиток на всі життєві прояви людини та набувають особливого значення в ситуації невизначеності. Формування системи ціннісних орієнтацій особистості є важливим інтрапсихічним способом подолання напруженості невизначеної ситуації, зниження тривоги від неї. Тому організація та проведення емпіричного дослідження щодо особливостей системи цінностей особистості в ситуації невизначеності є надзвичайно важливими та актуальними.

Основною методологією нашого теоретико-емпіричного підходу є теорія самодетермінації, в межах якої доцільно виділити дві групи життєвих цінностей, пов'язаних з внутрішніми та зовнішніми прагненнями (Kasser & Ryan, 1993). Перша група життєвих цінностей (внутрішні прагнення) об'єднує в собі особистісне зростання, здоров'я, любов, служіння Батьківщині. Саме ця група цінностей лежить в основі формування життєвих цілей, забезпечує задоволення базових психологічних потреб в автономності, ефективності та прихильності, сприяє не тільки особистісному зростанню, але й психологічному здоров'ю (Kasser & Ryan, 1993).

Друга група життєвих цінностей (зовнішні прагнення) об'єднує в собі матеріальне благополуччя, соціальне визнання як форму популярності та фізичну привабливість. Структуру цієї групи життєвих цінностей створюють стани з зовнішніми показниками благополуччя та визнання, оцінювання та значущість яких залежить від реакцій оточуючих. Завдяки цій групі цінностей досягаються зовнішні щодо образу Я цілі та способи реалізації потреб, які не сприяють особистісному зростанню та психічному здоров'ю.

Методи дослідження

Для проведення психодіагностичного дослідження нами був використаний модифікований опитувальник «Індекс прагнень» («Aspirations Index») E.L. Deci, R.M. Ryan для вивчення особливостей життєвих прагнень. Використовувалася шкала вимірювання основних сімох життєвих прагнень особистості, з трьома твердженнями щодо кожного з них (Deci & Ryan, 1985). В дослідженні прийняли участь 220 респондентів, здобувачів вищої освіти різних вишів м. Одеса у віці від 16 до 24 років. Емпіричну вибірку склали 130 жінок та 90 чоловіків.

У контексті головної проблематики нашого дослідження, всі респонденти перебували в умовах психологічної невизначеності, оскільки всі вони є громадянами України, під час війни проживають на її території та відчувають на собі відповідні фізичні та психологічні впливи соціально-політичної ситуації.

Під час здійснення діагностичної роботи досліджувані оцінювали кожне прагнення за такими основними параметрами, як важливість, ймовірність досягнення у майбутньому та реалізація у сьогоденні. Особлива дослідницька увага приділялася параметру важливості цілей.

Схарактеризуємо кожну зі шкал опитувальника.

Коротка *шкала самоактуалізації* містить п'ятнадцять пунктів та вимірює рівень самоактуалізації, яка інтерпретується як самоприйняття, креативність, спонтанність, здатність до встановлення та підтримки глибоких та змістовних міжособистісних відносин.

Шкала вітальності містить сім пунктів та вимірює загальну життєву спрямованість, енергійність та активність.

Шкала самоповаги містить десять пунктів та спрямована на оцінювання загального ставлення особистості до себе та відчуття власної самоцінності.

Шкала депресії містить двадцять пунктів й розкриває різні симптоми депресії протягом останніх тижнів.

Шкала задоволеності життям містить п'ять пунктів та оцінює загальну задоволеність життям.

Шкала особливостей взаємовідносин з батьками містить три субшкали: підтримка батьками самостійності та автономності дитини; контроль та залученість з їхнього боку.

Шкала оцінки респондентом взаємовідносин з викладачами за своїм концептуальним змістом аналогічна шкалі взаємовідносин з батьками та містить субшкали: підтримка самостійності та автономності молодшої людини; контроль за ним та залученість.

Результати та дискусії

У табл. 1 наведені середньоарифметичні та квадратичні відхилення оцінок значущості, важливості життєвих прагнень як форми життєвих цінностей, пов'язаних з внутрішніми та зовнішніми прагненнями та окремих показників психологічного здоров'я як інтрапсихічного способу подолання молоддю напруженості невизначеної ситуації по всій вибірці та окремо для чоловіків та жінок.

Таблиця 1

Особливості життєвих прагнень як форми життєвих цінностей, пов'язаних із внутрішніми та зовнішніми прагненнями та окремих показників психологічного здоров'я (по всій вибірці та з урахуванням гендерних аспектів)

n=220

Життєві прагнення як форма життєвих цінностей	Вся вибірка		Чоловіки		Жінки		t
	̄	σ	̄	σ	̄	σ	
Особистісний розвиток	4,18	0,58	4,14	0,62	4,22	0,55	-1,28
Залученість	4,39	0,57	4,26	0,66	4,48	0,45	-2,75*
Служіння людям	3,31	0,65	3,25	0,67	3,34	0,65	-1,00
Здоров'я	4,13	0,75	4,12	0,84	4,13	0,67	-0,08
Матеріальний успіх	3,71	0,77	3,74	0,67	3,69	0,86	0,50
Популярність	2,94	0,91	3,15	0,94	2,76	0,87	2,98*
Привабливість	3,26	0,79	2,97	0,75	3,48	0,79	-4,78**
Самоактуалізація	49,88	4,46	49,54	3,88	50,13	4,91	-0,92
Самоповага	35,88	5,13	35,64	4,45	35,97	5,48	-0,54
Депресія	46,65	14,51	44,43	11,89	48,37	16,04	-1,84+
Життєва енергія	22,19	5,21	22,97	4,34	21,58	5,73	1,77+
Задоволеність життям	13,59	4,07	13,82	4,02	13,41	4,13	0,65

Примітка: +— $p < 0,10$; * — $p < 0,05$; **— $p < 0,01$.

Із табл. 1 ми бачимо, що підхід до життєвих прагнень як форми життєвих цінностей особистості є виправданим, оскільки дозволяє нам диференційовано розглядати особливості вільного вибору громадянином в умовах невизначеності способу власної поведінки на існування у світі незалежно від зовнішніх агентів впливу та оточення. На тлі депресивних

тенденцій на початку війни (46,65) одночасно у рейтингу життєвих прагнень-цінностей сучасної студентської молоді констатовано зростання суб'єктивного значення самоактуалізації (49,88), самоповаги (35,88), підвищення життєвої енергії (22,19), що реалізується у високій залученості молоді до волонтерської роботи, активній підтримці ЗСУ, участі у теробороні тощо. Тобто, життєві прагнення як форма реалізації життєвих цінностей молоді є як внутрішньомотивованим утворенням, пов'язаним з глибинним відчуттям себе як особистості та громадянина (самоповага, самоактуалізація, задоволеність власним життям), так і зовнішньомотивованими (ситуація невизначеності, пов'язана з небезпекою для держави, прагнення бути корисним у складні часи), об'єднують всі прошарки особистості, починаючи з зовнішніх, поведінкових проявів та завершуючи ядерними утвореннями.

У табл. 2 відображено результати проведеного факторного аналізу щодо особливостей життєвих цінностей особистості в умовах невизначеності з урахуванням їхнього розподілу на зовнішні та внутрішні за параметром важливості.

В процесі статистичної обробки використовувався метод основних компонент та варимакс обертання за Кайзером.

Таблиця 2

Факторна структура життєвих прагнень як форми життєвих цінностей за параметром важливості

n=220

Життєві прагнення	Ф1	Ф2
Особистісний розвиток	0,12	0,83
Залученість	0,48	0,43
Служіння людям	- 0,05	0,81
Здоров'я	0,58	0,49
Матеріальний успіх	0,86	- 0,17
Популярність	0,55	0,08
Привабливість	0,84	0,07
Відсоток дисперсії, що пояснюється фактором	36,3	20,4

Примітка: курсивом — факторні навантаження, що перевищують 0,50 (за першим фактором) та 0,35 (за другим фактором)

Як ми бачимо з табл. 2, до першого фактору, який ми назвали «Екстрапсихічні прагнення-цінності», увійшли компоненти: матеріальний успіх, популярність та фізична привабливість. Необхідно відмітити, що аналогічні компоненти були зафіксовані й на вибірці американських студентів (Kasser & Ryan, 1993).

До другого фактору, який ми назвали «Інтрапсихічні прагнення-цінності», увійшли наступні компоненти: особистісний розвиток та служіння людям. Необхідно відмітити, що за порівнянням результатів Т. Kasser та R.M. Ryan виявлено деякі крос-культурні відмінності у структурі цінностей американської та української молоді: у вибірці американських студентів до внутрішніх цінностей увійшли компоненти: залученість та здоров'я. На вибірці української молоді вони отримали міжфакторний статус, оскільки набрали приблизно однакову факторну вагу (Залученість – Ф1=0,48, Ф2=0,43; Здоров'я – Ф1=0,58, Ф2=0,49). Значущість інтрапсихічних прагнень-цінностей значно вища за значущість екстрапсихічних прагнень-цінностей ($p<0,01$).

У контексті нашого дослідження було поставлене додаткове питання щодо зв'язку відносно важливості виділених прагнень-цінностей та психологічного здоров'я і виявлений позитивний зв'язок інтрапсихічних прагнень-цінностей з основними індикаторами психологічного здоров'я. Така закономірність може бути пояснена специфічним впливом екстрапсихічних чи інтрапсихічних прагнень-цінностей на самоактуалізацію, самоповагу, життєву енергію та задоволеність життям.

Відносна значущість екстрапсихічних прагнень-цінностей пов'язана з цими індикаторами психологічного здоров'я негативно: чим сильніше важливість інтрапсихічних прагнень-цінностей відхиляється в позитивний бік від середнього по всіх видах прагнень, тим більш самоактуалізованими вважають себе студенти, поважають себе, є енергетично наповненими та задоволеними своїм життям. Та навпаки, чим сильніше екстрапсихічні прагнення-цінності оцінюються студентами як важливіші порівняно із середніми даними по всіх видах прагнень-цінностей, тим менш психологічно здоровими вважають себе студенти з даної вибірки.

Окреме місце в дослідженні структури цінностей студентів було приділене виявленню впливу батьківського та викладацького стилів взаємодії з ними на домінування прагнень-цінностей: індекс особистісного стилю як сума оцінок за підшкалами самостійності та автономності молодій людині; контролю та залученості з їхнього боку.

Впливу батьківського стилю взаємодії на переважання студентами інтрапсихічних прагнень-цінностей зафіксовано не було, але проведений регресійний аналіз з індексом особистісного стилю викладачів закладів вищої освіти виявив позитивний зв'язок з інтрапсихічними прагненнями-цінностями ($p < 0,05$). Це дозволяє нам зробити важливий висновок: чим більше студенти оцінюють своїх викладачів як залучених до їхнього соціального життя, таких, що підтримують їхню автономність на протигагу жорсткому домінуванню та контролю за кожним кроком, тим сильніше переважають інтрапсихічні прагнення-цінності над екстрапсихічними.

Висновки

Метою проведеного емпіричного дослідження було вивчення структури ціннісних орієнтацій особистості в умовах невизначеності та встановлення їхніх зв'язків з психологічним здоров'ям молоді, стилями особистісної взаємодії з ними батьків та викладачів закладу вищої освіти

Емпіричним шляхом була встановлена двофакторна структура життєвих прагнень як форми життєвих цінностей молоді. Одна група, *інтрапсихічні прагнення-цінності*, до якої увійшли оцінка важливості прагнень до особистісного зростання та служіння суспільству, була внутрішньо спрямованою та пов'язувалась із задоволенням основних психологічних потреб. До іншої групи, яка була позначена як *екстрапсихічні прагнення-цінності*, увійшли прагнення матеріального успіху, фізичної привабливості та популярності. Вони інтерпретуються нами як видимі, зовнішні показники благополуччя особистості, які пов'язані безпосередньо з психологічними потребами зростання та розвитку.

Необхідно відмітити, що екстрапсихічні прагнення-цінності оцінюються студентами як менш важливі порівняно з інтрапсихічними. Факт, що цінність здоров'я та залученості мають приблизно однакові факторні ваги в обох групах, свідчить про те, що для української молоді ці дві цінності мають сенс і як чинники особистісного розвитку, і як чинники видимого благополуччя.

Отримана інформація щодо зв'язку прагнень-цінностей з психологічним здоров'ям студентів. Можна констатувати наявність закономірності, яка дозволяє пережити ситуацію невизначеності: чим сильніше людина орієнтована на інтрапсихічні прагнення-цінності порівняно з екстрапсихічними, тим кращі в неї показники психологічного здоров'я, та навпаки, чим вище вона оцінює важливість екстрапсихічних прагнень-цінностей порівняно з інтрапсихічними, тим гірші показники психологічного здоров'я та благополуччя.

На наш погляд, це зовсім не означає, що молода людини не повинна прагнути матеріального успіху, фізичної привабливості або популярності в молодіжному середовищі. Отримані дані лише свідчать, що якщо означені цінності домінують щодо інтрапсихічних прагнень-цінностей особистісного зростання та розвитку, то це може негативно вплинути на психологічне здоров'я та благополуччя молодої людини. Тобто, можна припустити, що домінування цінностей багатства, популярності та фізичної привабливості над загальнолюдськими є можливим індикатором психологічного нездоров'я особистості.

Повністю неочікуваним виявився факт відсутності значимої кореляції між батьківським особистісним стилем спілкування та можливим домінуванням екстрапсихічних або інтрапсихічних прагнень-цінностей. Зв'язки між стилем спілкування університетських викладачів та домінуванням у студентів прагнень-цінностей наступні: чим більше студенти оцінюють своїх викладачів як таких, що підтримують та поважають їхню самостійність, залучені до їхніх цінностей, тим суттєвіша їх відносна орієнтація на інтрапсихічні прагнення-цінності.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у додатковому дослідженні отриманого факту, що стосунки з університетськими викладачами пов'язані з прагненнями-цінностями, а стосунки з батьками – ні.

Література

1. Горностай, П.П. (2002). Життєві ролі та життєтворчість. *Наукові студії з соціальної та політичної психології*, 5, 81–91.
2. Гусев, О.І. (2007). До проблеми виміру толерантності до невизначеності. *Практична психологія та соціальна робота*, 8, 75–80.
3. Ямницький, В. (2009). Системний аналіз феномена життєтворчості особистості. *Психологія і суспільство*, 4, 145–152.
4. Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York : Plenum.
5. Kasser, T., & Ryan, R.M. (1993). A dark side of the American dream: Correlates of financial success as a central life aspiration. *Social Psychology*, 65, 410–422.
6. Melnychuk, S., Kurova, A., Shvetsova, I., Shcherbakova, O., Tsilmak, O. M., & Luts, L. (2021). Theoretical fundamentals of study of values and value orientations in management of psychological scientific space. *Journal of management Information and Decision Sciences*, 24(2), 1–6. Режим доступу: <https://www.abacademies.org/articles/theoretical-fundamentals-of-study-of-values-and-value-orientations-in-management-of-psychological-scientific-space-10119.html>
7. Jones, A., & Crandal, R. (1986). Validation of a short index of self-actualization. *Personal Social Psychology Bulletin*, 12, 63–73. <https://doi.org/10.1177/0146167286121007>

References

1. Gornostaj, P.P. (2002). Zhyttyevi roli ta zhyttyetvorchist [Life roles and life creativity]. *Naukovi studiyi z socialnoyi ta polity chnoyi psychologiyyi - Scientific studies and political psychology*, 5, 81–91 [in Ukrainian].
2. Gusev, A.I. (2007). Do problem vymyru tolerantnosti do nevyznachenosti [On the problem of measuring uncertainty tolerance]. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota – Practical psychology and social work*, 8, 75–80 [in Ukrainian].

3. Yamnytskyi, V. (2009). Systemnyi analiz fenomena zhyttietvorchosti osobystosti [Systemic analysis of the phenomenon of personal creativity]. *Psykholohiia i suspilstvo – Psychology and society*, 4, 145–152 [in Ukrainian].
4. Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York : Plenum.
5. Kasser, T., & Ryan, R.M. (1993). A dark side of the American dream: Correlates of financial success as a central life aspiration. *Social Psychology*, 65, 410–422.
6. Melnychuk, S., Kurova, A., Shvetsova, I., Shcherbakova, O., Tsilmak, O. M., & Luts, L. (2021). Theoretical fundamentals of study of values and value orientations in management of psychological scientific space. *Journal of management Information and Decision Sciences*, 24(2), 1–6. Retrieved from <https://www.abacademies.org/articles/theoretical-fundamentals-of-study-of-values-and-value-orientations-in-management-of-psychological-scientific-space-10119.html>
7. Jones, A., & Crandal, R. (1986). Validation of a short index of self-actualization. *Personal Social Psychology Bulletin*, 12, 63–73. <https://doi.org/10.1177/0146167286121007>

SPECIFICITY OF PERSONALITY VALUE ORIENTATION STRUCTURE IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY

Anastasiia Kurova

PhD in Psychology, Associate Professor of Department of Psychology

National University “Odessa Law Academy”

2, Academichna Str., Odessa, Ukraine, 65009

nastusha-k@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-6595-492X>

<https://publons.com/wos-op/researcher/AAB-3476-2022/>

Scopus Author ID: 57222469846

Abstract

Objective. The article highlights the results of the empirical study of the individuality value orientation structure in conditions of uncertainty and establishing their links with mental health and personal interaction styles. *Results.* A two-factor structure of life aspirations as a form of life values of young people is established, that is extrapsychic and intrapsychic factors. Intrapsychic aspirations are the values which include an assessment of the importance of aspirations for personal growth and service to society. They are associated with the satisfaction of basic psychological needs. Extrapsychic aspirations/values include those of material success, physical attractiveness and popularity, and are external indicators of well-being that are directly related to the psychological needs of growth and development. Extrapsychic aspirations/values are assessed by the students as less important if compared to intrapsychic ones. The fact that the values of health and involvement have approximately the same factor weights in both groups shows that for Ukrainian youth these two values make sense both as factors of personal development and factors of apparent well-being. *Conclusions.* The information obtained on the connection of aspirations/values with mental students' health states the presence of a pattern that allows to overcome the situation of uncertainty: the stronger a person is focused on intrapsychic aspirations/values compared to extrapsychic ones, the better psychological health they have and, on the contrary, the higher they assess the importance of extrapsychic aspirations/values in comparison with intrapsychic ones, the worse the indicators of psychological health and well-being they have. The relationship between university teachers' communication style and students' aspirations for values is as follows: the more students evaluate their teachers as those who support and respect their independence and are involved in their values, the more significant their relative focus on intrapsychic aspirations is. Prospects for further research are to continue studying the fact that the relationships with university professors are connected to aspirations and values, and the relationships with parents are not.

Keywords: values, exercises, structure of life exercises, situation of innocence, psychological health, young students.

Подано 15.05.2022

Рекомендовано до друку 17.06.2022